

Ένα σύντομο χρονικό για την ανταρσία της ΚΝΕ και την πορεία της αριστερής αμφισβήτησης, 1989 - 1990

Η ανταρσία της ΚΝΕ και η διάσπαση του 1989 πραγματοποιήθηκε όταν χιλιάδες αγωνιστές της ΚΝΕ και του ΚΚΕ συγκρούστηκαν ανοιχτά με τις πολιτικές επιλογές της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ενιαίου ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ να συμμετάσχουν στη συγκυβέρνηση Τζαννετάκη με τη ΝΔ και στη συνέχεια στην λεγόμενη “οικουμενική” κυβέρνηση και με τη ΝΔ και με το ΠΑΣΟΚ. Ήταν μια αντιπαράθεση στην καταστροφική-για το κίνημα και την Αριστερά-γραμμή ταξικής συνεργασίας και υποταγής. Σε αυτές τις συνθήκες **διαμορφώθηκαν τάσεις και ρεύματα αριστερής κριτικής και αναζήτησης. Η κατάρρευση του “υπαρκτού σοσιαλισμού” όξυνε και βάθυνε την κρίση της κομμουνιστικής Αριστεράς.** Αναθέρμανε την αναζήτηση των βαθύτερων αιτιών της ανεπάρκειας της κυρίαρχης αριστεράς να αντιπαρατεθεί στην καπιταλιστική επίθεση και βαρβαρότητα, όξυνε τις διαφωνίες και την κριτική που υπήρχε για πολλά χρόνια και εντός του ΚΚΕ και της ΚΝΕ. **Γέννημα αυτών των αναζητήσεων και της κριτικής, των διεργασιών στο κίνημα και την κομμουνιστική αριστερά, είναι και η προσπάθεια και η πορεία συγκρότησης του ΝΑΡ.**

Το παρακάτω κείμενο δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη ιστορική αναδρομή, ούτε μια πολιτική και θεωρητική προσέγγιση των αιτιών και των γεγονότων της διάσπασης του 1989, αλλά ένα σύντομο χρονικό, μια παράθεση των κύριων γεγονότων και εξελίξεων με τη χρονική σειρά των βασικών “σταθμών” της αντιπαράθεσης από την αρχή του 1989 έως την αρχή του 1990.

Α. Άνοιξη του 1989. Κοινό Πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ

Η δημιουργία του “Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου”

- Στους κόλπους του ΚΚΕ και της ΚΝΕ επικρατεί αναβρασμός, καθώς χιλιάδες μέλη και στελέχη **διαφωνούν με το «κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ»** (Δεκέμβρης 1988) και τη δεξιά γραμμή που έχει χαράξει η ηγεσία του ΚΚΕ. Το κοινό πόρισμα αυτό (κείμενο πολιτικής συμφωνίας) είναι αποτέλεσμα σειράς συναντήσεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ του ΚΚΕ και της ανανεωτικής «Ελληνικής Αριστεράς»- Ε.ΑΡ του Λεωνίδα Κύρκου (κομματικός σχηματισμός που διαδέχτηκε από τα δεξιά το ευρωκομμουνιστικό ΚΚΕ Εσωτερικού το 1986) και στρώνει το δρόμο για σοβαρές πολιτικές και ιδεολογικές υποχωρήσεις. Προωθεί

-για άλλη μια φορά- τον κυβερνητισμό της επίσημης αριστεράς και τη συναίνεση-υποταγή στο αστικό πολιτικό σκηνικό. Το “κοινό πόρισμα” περιείχε θέσεις για παραγωγικό εκσυγχρονισμό της χώρας, για την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη εντός της καπιταλιστικής οικονομίας, για δημοκρατική κυβέρνηση με κορμό την αριστερά, ενώ εγκατέλειπε και τη θέση του ΚΚΕ για αποδέσμευση από την ΕΟΚ. Το πόρισμα “διέρρευσε” στον τύπο προτού συζητηθεί και εγκριθεί στα όργανα των δυο κομμάτων, ώστε να δημιουργηθούν τετελεσμένα. Καταψηφίστηκε από πάρα πολλά μέλη της τότε Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ σε συνεδρίαση που έγινε εκ των υστέρων.

Το “κοινό πόρισμα” αυτό αποτέλεσε την **πολιτική βάση** για την ίδρυση του «**Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου**» που πραγματοποιήθηκε λίγους μήνες αργότερα (Φεβρουάριος-Μάρτιος 1989).

Η πορεία αυτή είχε δρομολογηθεί ήδη από το 12ο συνέδριο του ΚΚΕ που πραγματοποιήθηκε το Μάη του **1987**. Στις αποφάσεις του συνεδρίου, το ΚΚΕ προέβαλε σαν στόχο την “**Αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό**” με μια “**Νέου Τύπου Ανάπτυξη**”, θεωρώντας ότι τα άμεσα προβλήματα των εργαζομένων προέρχονται από τη «**στρεβλή καπιταλιστική ανάπτυξη**».

Αυτή η γραμμή εκτιμούσε ότι τα λαϊκά προβλήματα θα επιλυθούν σε πρώτη φάση χωρίς ανατροπή του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, μέσα από ένα ενωτικό και πλατύ πλαίσιο πάλης ενάντια στην «εξάρτηση» και τη μονοπωλιακή «ασυδοσία», τη «μονόπλευρη λιτότητα» και τα «άλυτα δημοκρατικά προβλήματα», βάζοντας ταυτόχρονα το στόχο της “**συγκρότησης του κοινωνικοπολιτικού συνασπισμού των δυνάμεων της Αριστεράς και της Προόδου**”. Σε αυτή τη λογική, μια **κυβέρνηση με κορμό την Αριστερά** θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο και να τακτοποιήσει... τα «επείγοντα προβλήματα».

Σημαντικό ρόλο για την προώθηση αυτής της γραμμής και πολιτικής κατεύθυνσης παίζει εκείνη την περίοδο και η καθημερινή εφημερίδα «**Πρώτη**» (ιδιοκτησίας Καλογρίτσα, Διευθυντής Λυκούργος Κομίνης, αρχισυντάκτης Πάυλος Τσίμας) που έχει κυκλοφορήσει λίγο νωρίτερα, το 1986. Είναι η καθημερινή εφημερίδα στην οποία η ηγεσία του ΚΚΕ, τα στελέχη της ανανεωτικής αριστεράς και άλλοι αστικοί παράγοντες συνεργάζονται για να προωθήσουν την πολιτική συνεργασιών και να στρώσουν το δρόμο για τις μετέπειτα εξελίξεις.

Οι αποφάσεις του **12ου Συνεδρίου** τροφοδότησαν σε **μεγάλο βαθμό την ιδεολογική και πολιτική επεξεργασία των προγραμμάτων του ενιαίου ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ** (και μετά την αποχώρηση του ΚΚΕ το 1991), αλλά και του ΣΥΡΙΖΑ μετέπειτα, όπως και όλης της λεγόμενης “ανανεωτικής” αριστεράς της

αστικής διαχείρισης.

- Την ίδια περίοδο, οι σχέσεις ΚΚΕ και ΚΝΕ βρίσκονται στο χειρότερο σημείο τους, καθώς η οργάνωση της νεολαίας αμφισβητεί τη γραμμή της ηγεσίας του ΚΚΕ και επιμένει στην προώθηση των στόχων και της τακτικής που αποφάσισε στο πρόσφατο **4ο Συνέδριο της ΚΝΕ (Ιούνιος 1988)** για το «**Ενιαίο Μέτωπο Πάλης της νεολαίας**» και την **αριστερή συσπείρωση της νέας γενιάς**.

Οι διαφωνίες και οι εντάσεις μεταξύ ΚΚΕ και ΚΝΕ έχουν ξεκινήσει βέβαια πολλά χρόνια πριν-κυρίως στα ανώτερα όργανα και σε επίπεδο στελεχών-, με αφορμή πρωτοβουλίες και αγωνιστικές κινητοποιήσεις στο νεολαιίστικο κίνημα-και όχι μόνο-, και την **αντίθεση στην τακτική της ηγεσίας του κόμματος απέναντι στο ΠΑΣΟΚ (μορατόριουμ και συνεργασία των “δημοκρατικών δυνάμεων”, τακτική συμπληρωματικής δύναμης στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ που εκφράζονταν και με τα κεντρικά συνθήματα του κόμματος όπως “αλλαγή δεν γίνεται χωρίς το ΚΚΕ” - εκλογές 1981- και το στόχο της “πραγματικής αλλαγής” που είχε θέσει το 11ο συνέδριο του ΚΚΕ το Δεκέμβριο του 1982)**. Στις αποφάσεις του **11ου Συνεδρίου το ΚΚΕ υιοθέτησε την γραμμή της δημοκρατικής κυβέρνησης που «θα εκφράζει όλες τις δυνάμεις που, στον ένα ή άλλο βαθμό, τάσσονται υπέρ της πραγματικής αλλαγής...”**.

Η γραμμή αυτή **ουράς στον αστικό εκσυγχρονισμό**, εκτός από την ΚΝΕ, αντιμετώπισε διαφωνίες τόσο στα συνέδρια του ΚΚΕ (11ο και 12ο), όσο και στην Κ.Ε. του κόμματος, αλλά και έμπρακτα από μια σειρά

αγωνιστές και οργανώσεις, σε καμπές κρίσιμων αγώνων και εξελίξεων.

Η πολιτική που χαράζει την περίοδο αυτή η ΚΝΕ αποτυπώθηκε πιο ολοκληρωμένα στην 8η σύνοδο του Κ.Σ. που πραγματοποιήθηκε το 1987 και ιδιαίτερα με τις θέσεις και αποφάσεις του 4ου Συνεδρίου της που προωθούν ένα μέτωπο πάλης από τα κάτω, με συσπείρωση της νεολαίας πάνω στα αιτήματα και τα προγράμματα πάλης του κινήματος και όχι με συμφωνίες ηγεσιών και minimum προγράμματα μεταξύ πολιτικών δυνάμεων. Ωστόσο, οι διαφωνίες αυτές δεν ήταν δημόσιες και ανοικτές μέχρι τώρα. Με την ίδρυση του «Συνασπισμού της Αριστεράς» (Φλεβάρης-Μάρτης 1989) οι διαφωνίες πολλαπλασιάζονται και εκφραάζονται πιο μαζικά και ανοικτά και στη βάση των οργανώσεων της ΚΝΕ (και του ΚΚΕ σε μικρότερο βαθμό).

νεοφιλελευθερισμού της Θάτσερ και του Ρήγκαν. Οι εξελίξεις αυτές αντιμετωπίζονται με μεγάλο σκεπτικισμό έως και διαφωνίες στους κόλπους της ΚΝΕ και του ΚΚΕ, ενώ η ηγεσία του κόμματος (“ανανεωτικοί” και “ορθόδοξοι”) ταυτίζονται με τη νέα πολιτική της ΕΣΣΔ και του ΚΚΣΕ.

Τον Μάιο του 1989 εκδίδεται το μηνιαίο **πολιτικό περιοδικό «Πριν»**. Το ΠΡΙΝ (με πρώτο διευθυντή τον δημοσιογράφο Γιώργο Δελαστίκ) συντάχθηκε από την πρώτη στιγμή της έκδοσής του με τις ανυπότακτες δυνάμεις της Αριστεράς, που διαχώρισαν τη θέση τους από τις ολέθριες επιλογές της ηγεσίας του ΚΚΕ. Η σκέψη είναι να κυκλοφορεί ένα περιοδικό στον κόσμο του ΚΚΕ και του ενιαίου ΣΥΝ το οποίο να συσπειρώνει όσο το δυνατόν ευρύτερες δυνάμεις ριζοσπαστικής αριστερής κριτικής, αντίστασης και αναζήτησης. Να συμβάλλει ως έντυπο στον αναγκαίο διάλογο, να προβάλλει τις φωνές και τις απόψεις που χτυπιούνται εντός ΚΚΕ και να προτείνει μια διαφορετική λογική και διέξοδο για την αριστερά στις δύσκολες συνθήκες της περιόδου.

Το πρώτο κύριο άρθρο του ΠΡΙΝ αναφέρει: «Το αριστερό εργατικό και το λαϊκό κίνημα στη νέα περίοδο των παρατεταμένων αδιεξόδων πρέπει να αντιπαραθέσει μια στρατηγική παρατεταμένης αντεπίθεσης για

την ανάπτυξη των κοινωνικών μετώπων και την πολιτική τους χειραφέτηση από την αστική κηδεμονία. Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο αποτελεί η χειραφέτηση της ίδιας της Αριστεράς από το ρόλο του προοδευτικού κομπάρσου στην αστική πολιτική σκηνή».

Η απήχηση του ΠΡΙΝ ήταν εντυπωσιακή. Κάπου 8.000 αντίτυπα στο πρώτο τεύχος, πάνω από 9.000 αντίτυπα στο δεύτερο και λίγο αργότερα η κυκλοφορία ξεπέρασε και τις 10.000 αντίτυπα.

- Τον Ιούνιο εκδηλώνονται κινητοποιήσεις φοιτητών στην **Κίνα** που καταλήγουν σε αυταρχική καταστολή στην Πλατεία Τιεν Αν Μεν του Πεκίνου. **Η ΚΝΕ οργανώνει διαδηλώσεις αλληλεγγύης στους κινέζους φοιτητές και ενάντια στην καταστολή, σε όλες τις μεγάλες πόλεις. Με τις κινητοποιήσεις αυτές διαφωνεί η ηγεσία του ενιαίου ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ.**

B. 2 Ιουλίου 1989- Η κυβέρνηση Τζαννετάκη

- Οι βουλευτικές εκλογές στις **18 Ιουνίου 1989** δεν αναδεικνύουν αυτοδύναμη κυβέρνηση. Μετά από διαβουλεύσεις και συναντήσεις των πολιτικών αρχηγών των κομμάτων της νέας βουλής, στις **2 Ιουλίου** σχηματίζεται η **κυβέρνηση συνεργασίας ενιαίου ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ - Ν.Δ. υπό τον Τζαννή Τζαννετάκη** (πρώην υπουργό και βουλευτή της Ν.Δ.), με τη συμφωνία και της ηγεσίας του ΚΚΕ. Η απόφαση για συμμετοχή του ΣΥΝ στην κυβέρνηση συζητείται σε υποβαθμισμένη συνεδρίαση όσων μελών της Κ.Ε. του ΚΚΕ βρίσκονται στην Αθήνα και στα γρήγορα... Στη συνεδρίαση εκφράζονται έντονες αντιδράσεις.

Η επιλογή του ενιαίου Συνασπισμού και του ΚΚΕ για συγκυβέρνηση με τη ΝΔ του Κώστα Μητσοτάκη και του νεοφιλελεύθερου θατσερισμού που εκπροσωπούσε, προκάλεσε -όπως ήταν αναμενόμενο- **καταλυτικές πολιτικές εξελίξεις και άνοιξε έναν κύκλο κρίσης και διάσπασης**. Η ανοιχτή σύγκρουση περνάει πλέον και στους κόλπους της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ. Οι **Κώστας Κάππος, Κώστας Μπατίκας και Νίκος Κοτζιάς** (μέλη της Κ.Ε. του ΚΚΕ) διαφοροποιούνται με δηλώσεις τους δημόσια από την πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ. Πολλά ακόμα μέλη της Κ.Ε. του ΚΚΕ καταψηφίζουν την πρόταση για δημιουργία κυβέρνησης συνεργασίας “με στόχο την **κάθαρση**” και “τη μη παραγραφή των αδικημάτων για τα σκάνδαλα” όπως παρουσιάζεται από την ηγεσία του ΣΥΝ και της ΝΔ. Μετά τις εσωτερικές και δημόσιες διαφωνίες στελεχών του ΚΚΕ και την αντίθεση της μεγάλης πλειοψηφίας των μελών και των οργάνων της ΚΝΕ, κύριος στόχος της ηγεσίας του ΚΚΕ είναι το «ξεκαθάρισμα» της κατάστασης στην ΚΝΕ-κυρίως-, όπου όσοι ενστερνίζονται την πολιτική του «τζαννετακισμού» και την γραμμή που αποτυπώθηκε στο κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ αποτελούν ασήμαντη μειοψηφία.

Σοκ προκαλεί η τοποθέτηση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου και ιστορικού στελέχους του ΚΚΕ Κώστα Κάππου στη Βουλή ότι θα καταψηφίσει την κυβέρνηση Τζαννετάκη.

Ο Κώστας Κάππος δηλώνει κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης για ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση Τζαννετάκη (5 Ιουλίου 1989):

«Ψήφισα λευκό γιατί είμαι αντίθετος στη συνεργασία του Συνασπισμού με τη Νέα Δημοκρατία». «Πιστεύω επίσης ότι η συνεργασία αυτή είναι ολέθρια για το ΚΚΕ... Το ΚΚΕ τείνει να υποταχτεί σε μικροαστικές και αστικές "εκσυγχρονιστικές" θέσεις... Αποκορύφωμα αυτής της στάσης υποταγής είναι η στήριξη της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας από τον Συνασπισμό... Βεβαίως, είμαι κατά της συνεργασίας του Συνασπισμού και με το ΠΑΣΟΚ».

Λίγα 24ωρα αργότερα, στις **6 και 7 Ιουλίου** αντίστοιχα, διαφοροποιούνται δημόσια και παραιτούνται από την Κεντρική Επιτροπή ο Κώστας Μπατίκας και ο Νίκος Κοτζιάς, οι οποίοι τρεις μήνες αργότερα εκδίδουν βιβλίο με τίτλο **«Μια συζήτηση που δεν έγινε»**, όπου αναπτύσσουν τις διαφωνίες τους με τη γραμμή του ΚΚΕ.

Η αλαζονεία της εξουσίας που έχει αποχαλινώσει τις κυρίαρχες δεξιές δυνάμεις της ηγεσίας του ΚΚΕ τις κάνει να επιζητούν την πάση θυσία πολιτική εξόντωση των «διαφωνούντων», ενώ ταυτόχρονα η ίδια προχωράει σε όλο και πιο δεξιές επιλογές. Στο «ξεκαθάρισμα» και την εξόντωση των φωνών αμφισβήτησης και αριστερής κριτικής μέσα στο ΚΚΕ και την ΚΝΕ συμφωνούν **τόσο οι «ανανεωτικοί»** (που αργότερα θα αποτελέσουν την ηγεσία του ΣΥΝ και του ΣΥΡΙΖΑ) όσο και οι **«ορθόδοξοι»** (που αποτέλεσαν την μετέπειτα ηγεσία του σημερινού ΚΚΕ). **Μαζί εισηγούνται και μαζί ψηφίζουν οργανωτικά μέτρα και επιτίθενται πολιτικά στην αριστερή διαφωνία.**

- Τον **Ιούλιο-Αύγουστο 1989**, με προκλητικό τρόπο, η **Επιτροπή Πόλης Θεσσαλονίκης του ΚΚΕ**, την οποία καθοδηγεί ο **Κώστας Τσολάκης**, μέλος του Πολιτικού Γραφείου της Κ.Ε. του ΚΚΕ, απαγορεύει ουσιαστικά τις φεστιβαλικές εκδηλώσεις της οργάνωσης Σπουδάζουσας Θεσσαλονίκης της ΚΝΕ, έχοντας προηγουμένως δώσει εντολή να κληθούν σε απολογία από τις κομματικές οργανώσεις τους οι **Δήμος Γατούδης** και **Γιάννης Ελαφρός**, μέλη του Κ.Σ. της ΚΝΕ, καθώς και άλλα στελέχη της Σπουδάζουσας Θεσσαλονίκης. Η απόφαση του ΚΚΕ μιλά για "εκδηλώσεις του Φεστιβάλ που δεν προωθούν τη γραμμή του ενιαίου ΣΥΝ στη νεολαία και αντιτίθενται στη γραμμή της ηγεσίας του ΚΚΕ".

- Την **Παρασκευή, 15 Σεπτεμβρίου 1989**, το Γραφείο του Κ.Σ. της ΚΝΕ (στη φωτογραφία κάτω) αποφασίζει να «συν-διοργανώσει» με την Οργάνωση Σπουδάζουσας Θεσσαλονίκης τις επίμαχες

εκδηλώσεις «ώστε να εξασφαλισθεί το σωστό περιεχόμενό τους», κόντρα στην απόφαση του ΚΚΕ για ακύρωση των εκδηλώσεων.

Έτσι, για πρώτη φορά η ΚΝΕ διεκδικεί στην πράξη την αυτοτέλειά της από την κομματική ηγεσία, η οποία φυσικά αντιδρά αμέσως: με εντολή του Π.Γ. του ΚΚΕ, πέντε μέλη της μειοψηφίας του Γραφείου του Κ.Σ. της ΚΝΕ βγάζουν ανακοίνωση με την οποία καταγγέλλουν τους «αντάρτες» συντρόφους τους και τάσσονται με τη γραμμή της ηγεσίας του ΚΚΕ για ακύρωση του Φεστιβάλ. Είναι φανερό ότι η τελική ρήξη είναι πλέον ζήτημα ημερών.

- Στις **14 Σεπτεμβρίου ξεκινούν οι κεντρικές εκδηλώσεις του 15ου Φεστιβάλ της ΚΝΕ στην Αθήνα (Γαλάτσι)**. Όλοι περιμένουν την ομιλία του **Γιώργου Γράψα**. Σαββατόβραδο, 16 Σεπτεμβρίου, Άλσος Βεΐκου, Γαλάτσι. Μπροστά σε 40.000 μέλη και φίλους του ΚΚΕ και της ΚΝΕ, ο Γραμματέας της ΚΝΕ διακηρύσσει ανοιχτά ότι η κυβέρνηση Τζαννετάκη

«δημιούργησε αντικειμενικά ένα σοκ όχι μόνο για τον κόσμο της Αριστεράς, αλλά σχεδόν για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας» και συνεχίζει: «Δεν είναι μυστικό ότι στην ΚΝΕ υπάρχει πλούτος προβληματισμών και απόψεων ή και διαφωνίες για σοβαρά ζητήματα. Και λοιπόν; Τα πολιτικά νεκροταφεία είναι γεμάτα ομοφωνίες και ομοψυχίες. Η ΚΝΕ είναι μόλις 21 χρόνων, στα καλύτερα της χρόνια, και δεν σκοπεύει να συνταξιοδοτηθεί σύντομα!».

Για να μην αφήσει περιθώριο παρανόησης ως προς ποια κατεύθυνση είναι προσανατολισμένοι οι προβληματισμοί της νεολαίας, ο Γιώργος Γράψας προσθέτει: «Μεγάλο μέρος της ΚΝΕ στέκεται με σκεπτικισμό και με διαφορετικές, πολλές φορές, απόψεις απέναντι σε ορισμένες πολιτικές επιλογές του Συνασπισμού».

Η απάντηση έρχεται την επομένη, με την ομιλία του νεοεκλεγμένου (τον Ιούλιο 1989) **Γενικού Γραμματέα της Κ.Ε. του ΚΚΕ Γρηγόρη Φαράκου**, ο οποίος «διαγιγνώσκει» μια «φιλόδοξη στην αντιδραστικότητα της προσπάθεια» κάποιων «κύκλων της άρχουσας τάξης» με στόχο «να ξεκοπεί η ΚΝΕ από το ΚΚΕ».

«Εύχομαι οι δονήσεις στο εσωτερικό της ΚΝΕ να γίνουν γόνιμος διάλογος και να μη σταματήσουν με παρεμβάσεις» δηλώνει ο σκηνοθέτης **Θεόδωρος Αγγελόπουλος**, ο οποίος, όπως και ο λογοτέχνης **Ζήσης Σκάρος** και δεκάδες άλλοι αριστεροί διανοούμενοι και καλλιτέχνες, προσπαθούν να πείσουν την ηγεσία του ΚΚΕ να μην προχωρήσει στη διαγραφόμενη εκκαθάριση.

Τέσσερις ημέρες αργότερα, στις 21 Σεπτεμβρίου 1989, η Κ.Ε. του ΚΚΕ αποφασίζει την ουσιαστική **διάλυση της ΚΝΕ και ανασυγκρότησή της εκ του μηδενός**, σχεδόν μόνο με όσους πειθαρχούν στη γραμμή του ΚΚΕ και του ΣΥΝ.

Γ. 21 Σεπτέμβρη 1989: Η καθαίρεση του εκλεγμένου ΚΣ της ΚΝΕ.

Η διάσπαση

«**Φυσικά και δεν θα υπακούσω!**». Η φράση του γραμματέα της ΚΝΕ Γιώργου Γράφα περνάει στην ιστορία της Αριστεράς

Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΗΣ ΚΝΕ

Σεπτέμβριος 1989

"Φυσικά και δε θα υπακούσω..."

«Μας εμφανίζουν σαν φασιστικούς σιρετικούς κόποις «ιδεολογικής καθαρότητας» και μας κρένουν μια δυναμική προκλήσει σε ένα παλιό, καλό ΚΚΕ, της δεκαετίας του '30. Λόγω πόρα κίνησης, εμείς μένομε πιστοί κυρίως στο μέλλον, σε ένα κομμουνιστικό Κόμμα στα ύψος των ανάγκων της δεκαετίας του '90. Από την πολυκύματη ιστορία του ΚΚΕ κρατάμε και εμπνεόμαστε από τις καλύτερες εκτιμήσεις του που άνοιξαν νέους ορίζοντες στο λαό μας κίνηση, στον ελληνικό πολιτικό, τις νέες γενιές. Αλλά και θέλομε να συμβόλομε ώστε να τινάξει το ακραίο κίνημα από πάνω του το σύνθημα που κινούσε: το σκεπτικό του συμβιβασμού με τον παλιό κόσμο, τη διάλυση των ταξικών σόλων σε εθνικοκοινωνικές σχέσεις, την απόφαση της στιγμής που παίζεται το πάντα, τη θεωρητική φτώχεια και τις αντιδικτατοκρατικές πρακτικές. Ασφαλώς ούτε εμείς είμαστε αναμάρτυροι. Ούτε έχουμε αποηλώσει από όλο αυτό, ούτε και είναι εύκολο. Ταυθόμιστον, όμως, προσπαθούμε. Η διαφορά μας με την ηγεσία του ΚΚΕ δεν είναι αν κινούεται αναίτητα ή όχι η ΚΝΕ. Είναι το τι είδους αν αν έμωπ θέλομε. Αυστηρά, ναιζόμε ότι κρατόνε ό,τι πρέπει να απορρίψουν και απορρίπτον ότι πρέπει να κρατήσουν. Η ΚΝΕ απορρίπτει κατανοητικά τη διάσπαση και το κίνημα των μαζικών».

από την ομιλία του Γ. Γράμα στη συγκέντρωση της ΚΝΕ στο Ζαχαρούκη τον Οκτώβριο του 1989

Είναι βράδυ της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, γύρω στις 10.00, έξω από τα γραφεία του Κ.Σ. της ΚΝΕ στην οδό Φερρών, στην πλατεία Βικτωρίας.

Ο Γραμματέας του ΚΣ της ΚΝΕ έχει μόλις αφιχθεί εκεί, προερχόμενος από τον Περισσό, όπου έχει ολοκληρωθεί η ολόημερη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ με θέμα τις εξελίξεις στην ΚΝΕ. Η απόφαση της ηγεσίας του ΚΚΕ είναι **να καθαιρέσει όλο το εκλεγμένο Κεντρικό Συμβούλιο της ΚΝΕ, να διοριστεί 15-μελή "προσωρινή επιτροπή" της εμπιστοσύνης της ηγεσίας του ΚΚΕ στη θέση του εκλεγμένου ΚΣ και να προκηρύξει η Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ -σε πλήρη αντίθεση με το καταστατικό του κόμματος και της νεολαίας- έκτακτο συνέδριο της ΚΝΕ!**

Εκατοντάδες μέλη της ΚΝΕ έχουν συρρεύσει έξω από τα κεντρικά γραφεία της οργάνωσης για να αποτρέψουν επιχείρηση κατάληψης τους από «κομματικούς», ενώ δεκάδες δημοσιογράφοι περιμένουν την επιστροφή του Γιώργου Γράμα από τη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ (της οποίας είναι και αναπληρωματικό μέλος). «Θα υπακούσετε στην απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής;», είναι η ερώτηση. Χωρίς περιστροφές η απάντηση: **«Φυσικά και δεν θα υπακούσω!»**.

Έτσι επισημοποιείται και δημόσια η σύγκρουση που μαινεται πολύ καιρό, τόσο μεταξύ ΚΝΕ και ΚΚΕ, όσο και μέσα στους κόλπους του ΚΚΕ, ακόμη και σε επίπεδο Κεντρικής Επιτροπής, σχετικά με την πολιτική γραμμή και τις επιλογές του κόμματος.

- Το Κεντρικό Συμβούλιο της ΚΝΕ συνεδριάζει αμέσως, και με ψήφους 56 υπέρ έναντι μόλις 14 αποχών απορρίπτει ως αντικαταστατική την απόφαση της Κ.Ε. του ΚΚΕ και προκηρύσσει **έκτακτο συνέδριο της οργάνωσης**.

Το ΚΚΕ φτιάχνει μια δική του ΚΝΕ, στον Περισσό...

Επικεφαλής της “έκτακτης προσυνεδριακής Επιτροπής” που ορίζει η ηγεσία του κόμματος αναλαμβάνει ο Σήφης Κωτσαντής, μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ. Η “επιτροπή” αυτή θα διοργανώσει λίγο αργότερα (Ιανουάριος 1990) το “5ο συνέδριο” όσων -λίγων- μελών έχουν απομείνει στην ΚΝΕ του Περισσού, στο οποίο γραμματέας θα εκλεγεί ο “ανανεωτικός” Τάκης Θεοδωρικάκος (σημερινός υπουργός της ΝΔ). Οι αποφάσεις και η γραμμή που χαράζει το συνέδριο αυτό καθιστούν την ΚΝΕ του Περισσού στη φάση αυτή περισσότερο μια νεολαία του ΣΥΝ με ακραία ρεφορμιστικές θέσεις. Στα νέα καθοδηγητικά όργανα κυριαρχεί απόλυτα η “ανανεωτική” τάση Ανδρουλάκη-Δαμανάκη-Δραγασάκη, κλπ.

Η σύγκρουση ΚΚΕ-ΚΝΕ είναι αναμφισβήτητα η σημαντικότερη εκδήλωση της κρίσης, δεν είναι όμως η μόνη.

- Στις **4 Οκτωβρίου 1989**, οι διαφωνούντες κάνουν την πρώτη δημόσια εμφάνιση τους στο κατάμεστο γήπεδο του **Σπόρτινγκ**, με κεντρικό ομιλητή το **Γιώργο Γράφα**. Χιλιάδες μέλη και φίλοι της ΚΝΕ φωνάζουν συνθήματα: «Η ΚΝΕ παλεύει και αμφισβητεί, πάντα θα είναι στην πρώτη γραμμή». Η ομιλία σκιαγραφεί την πορεία του ρεύματος αμφισβήτησης και κριτικής που πλέον βρίσκεται εκτός οργανωτικού ιστού ΚΚΕ. Για ένα σύγχρονο επαναστατικό ρεύμα στη νεολαία, για μια άλλη αριστερά στην κοινωνία,

είναι η βασική κατεύθυνση.

Η πορεία αυτή δεν θα είναι γραμμική, ούτε κυρίως οργανωτική.

- Από τις **21 Σεπτέμβρη και όλο τον Οκτώβριο** συνεδριάζουν το σύνολο των οργάνων και οργανώσεων της ΚΝΕ σε όλη την Ελλάδα. Η ψηφοφορία ανάμεσα στην απόφαση της Κ.Ε. του ΚΚΕ από τη μία και την απόφαση του Κ.Σ. της ΚΝΕ από την άλλη, στη **συντριπτική πλειοψηφία** των οργάνων και των ΟΒ είναι **υπέρ της απόφασης του Κ.Σ. της ΚΝΕ**. Ο μεγαλύτερος όγκος των δυνάμεων της οργάνωσης τάσσεται στο πλευρό των εκλεγμένων οργάνων και ακολουθεί την πορεία της συγκρότησης του νέου ρεύματος. Η ρήξη ολοκληρώνεται προς τα κάτω και σε όλη την κλίμακα της οργάνωσης, με πρωταγωνιστές την ηγετική συμμαχία **“ανανεωτικών” και “ορθόδοξων”** και ζητούμενο **“να τελειώνουμε με την ΚΝΕ”** και την **αριστερή αμφισβήτηση** που είναι **εμπόδιο για την ολοκλήρωση της δεξιάς πολιτικής** στροφής και τις νέες συμμαχίες.

- Στις **17 Οκτωβρίου** δικαστικός κλητήρας επιδίδει στο Κ.Σ. της ΚΝΕ **αίτηση ασφαλιστικών μέτρων από την ηγεσία του ΚΚΕ** εναντίον των υπευθύνων έκδοσης της εφημερίδας **«Οδηγητής της νεολαίας»**, την εφημερίδα του Κ.Σ. της ΚΝΕ που εξακολουθεί να εκδίδει το εκλεγμένο Κ.Σ. της οργάνωσης.

«Ζητούμε να διαταχθεί η κατάσχεση όλων των αντιτύπων της εφημερίδας που ήδη κυκλοφόρησαν... Να απειληθεί κατά των υπεύθυνων χρηματική ποινή δραχμών 500.000 και προσωπική κράτηση δώδεκα μηνών... Να απαγορευτεί η έκδοση νέου φύλλου της εφημερίδας **“Οδηγητής της νεολαίας”**...»,

αναφέρεται μεταξύ άλλων στο κείμενο. Διευθυντής του “Οδηγητή” εκείνη την περίοδο είναι ο **Τάκης Τριανταφυλλόπουλος** και υπεύθυνος έκδοσης ο **Τ. Γαϊτανάρος** (στη φωτογραφία πάνω, από εφημερίδες της εποχής, μαζί με τον Γ. Γράφα)

Νοέμβριος 1989: Πλησιάζουμε προς τη νέα εκλογική αναμέτρηση της 5ης Νοεμβρίου 1989 και την κορύφωση της κρίσης, ενώ μέσα στον Οκτώβρη παραιτείται ένα ακόμη μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ, ο **Μιχ. Τερζίδης** (βιομηχανικός εργάτης) και οκτώ ακόμη στελέχη τμημάτων/επιτροπών της Κ.Ε. (Δημήτρης Γρηγορόπουλος, Αριάδνη Αλαβάνου, Αγγελική Ξύδη, Ν. Παπαγεωργίου, Π. Παπαδόπουλος, Σπύρος Μαγκλιβέρας, Βαγγέλης Παπαχρήστος, Σ. Συγγούνας). Λίγω νωρίτερα, αμέσως μετά την απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ για την ΚΝΕ (Σεπτέμβρης 1989) έχουν παραιτηθεί και διαφοροποιηθεί δημόσια και ο Γιώργος Μανιάτης (επικεφαλής του Κέντρου Μαρξιστικών Ερευνών-ΚΜΕ) και η Νάντια Βαλαβάνη (ιστορικό

στέλεχος της ΚΝΕ και μέλος του γραφείου τύπου του ΚΚΕ), μέλη και οι δυο της Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, η ηγεσία του ΚΚΕ διαλύει τις αυταπάτες οποιουδήποτε είχε την ελπίδα, ότι θα ήταν δυνατό να υπάρξει αλλαγή της γραμμής πλεύσης στην πολιτική της. Ωριμάζουν οι συνθήκες για ένα πολύ πιο δύσκολο εγχείρημα από την προσπάθεια **διόρθωσης της γραμμής του ΚΚΕ.**

Δ. Η ΚΡΙΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΕΤΑΙ

Η “Οικουμενική” Κυβέρνηση Ζολώτα, με συνεργασία ΣΥΝ-ΝΔ-ΠΑΣΟΚ. Αποχωρήσεις από την Κ.Ε. του ΚΚΕ

Οι **βουλευτικές εκλογές της 5ης Νοεμβρίου 1989** και πάλι δεν αναδεικνύουν αυτοδύναμη κυβέρνηση, όπως και τον Ιούνιο.

Ο ενιαίος ΣΥΝ με την καθοδήγηση των ηγεσιών του ΚΚΕ και της ΕΑΡ, διαπραγματεύεται με τα αστικά κόμματα και τελικά συμφωνεί με το **ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ** στη δημιουργία «οικουμενικής κυβέρνησης» και των τριών κομμάτων, με πρωθυπουργό τον **Ξενοφώντα Ζολώτα.**

Ο σχηματισμός της **κυβέρνησης ΣΥΝ-ΝΔ-ΠΑΣΟΚ υπό τον Ξ. Ζολώτα** (συντηρητικός οικονομολόγος-τραπεζίτης) καταρρίπτει κάθε ισχυρισμό της ηγεσίας του ΚΚΕ ότι δήθεν συνεργάστηκε με τη ΝΔ μόνο για την λεγόμενη “**κάθαρση**” και για να τιμωρηθούν οι «**υπουργοί του ΠΑΣΟΚ για τα σκάνδαλα**», με τους οποίους **ξαφνικά βρίσκεται να... συγκυβερνά!** Τα γεγονότα επιταχύνονται.

- Στις **21 Νοεμβρίου 1989**, οκτώ μέλη της Κ.Ε. του ΚΚΕ παραιτούνται με κοινή δήλωση τους και στις 27 Νοεμβρίου δίνουν συνέντευξη Τύπου.

Είναι οι: **Κώστας Τζιαντζής** (στη φωτογραφία όρθιος), **Άγγελος Χάγιος**, **Θανάσης Σκαμνάκης**, **Χρήστος Καυκιάς**, **Σήφης Καυκαλάς**, **Δημήτρης Τσουραμάνης**, **Δήμος Τσακνιάς** και **Γιώργος Σταματάκης**. «Στόχος μας δεν είναι να φτιάξουμε άλλη μια κομματική ταμπέλα, αλλά να συμβάλουμε στη συγκρότηση ενός σύγχρονου επαναστατικού εργατικού κινήματος που θα υπερβαίνει την κρίση και τα σημερινά αδιέξοδα του ΚΚΕ και της Αριστεράς, θα αποδεσμεύει τον αριστερό κόσμο από τη χρεοκοπημένη πολιτική της ηγετικής ομάδας του Συνασπισμού, επιβάλλοντας τελικά μια ουσιαστική ενότητα στην πάλη για το σοσιαλισμό, την κοινωνική και δημοκρατική χειραφέτηση των εργαζομένων», αναφέρεται μεταξύ άλλων στη δήλωση τους.

«Βρισκόμαστε μπροστά σε μια κορυφαία πολιτική επιλογή που φέρνει τη σφραγίδα των συντονισμένων δυνάμεων της ολιγαρχίας, με αποστολή να θεμελιώσει βαθύτερες και πιο σταθερές λύσεις προσαρμογής της κοινωνίας στις διεθνείς καπιταλιστικές πραγματικότητες σε βάρος των εργαζομένων» αναφέρεται στην κοινή δήλωση των παραιτηθέντων μελών της Κ.Ε. σε σχέση με την «οικουμενική» κυβέρνηση Ζολώτα και προστίθεται: **«Η λογική του ουραγού απέναντι στις εκάστοτε κυρίαρχες δυνάμεις οδηγεί συνεχώς τον αριστερό κόσμο στις συμπληγάδες των εκβιαστικών διλημάτων... Η λογική αυτή στην πολιτική πρακτική της ηγεσίας του ΚΚΕ και του Συνασπισμού καθορίζεται από μια σειρά βαθύτερων αντιλήψεων της γύρω από την ιδεολογική, πολιτική, οργανωτική και ηθική φυσιολογία του κομμουνιστικού κινήματος που δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και τα οράματα των εργαζομένων και του κόσμου της Αριστεράς... Στο ΚΚΕ η περεστρόικα έχει πάρει τη μορφή Τσολάκη - Ανδρουλάκη».**

Συνολικά θα έχουν αποχωρήσει **15 μέλη της Κ.Ε. του ΚΚΕ** από τον Ιούνιο μέχρι τον Νοέμβριο 1989.

- Στις 28 Νοεμβρίου είναι η σειρά του ευρωβουλευτή **Δημήτρη Δεσύλλα** να ανεξαρτητοποιηθεί, διαφωνώντας με την πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ.

Ο Δ. Δεσύλλας δηλώνει: «Διαφώνησα κατηγορηματικά στη συνεργασία με τη ΝΔ για το σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη... Παρ' όλα αυτά, περίμενα μέχρι τις εκλογές του Νοέμβρη για τις οποίες και δούλεψα, δίνοντας βάση στις διαβεβαιώσεις της ηγεσίας ότι η πολιτική μας για συγκυβέρνηση με τη ΝΔ ήταν προσωρινό αναγκαστικό «διάλειμμα» για την κάθαρση. Όμως, ο σχηματισμός της κυβέρνησης Ζολώτα διέλυσε τις αυταπάτες μου», αναφέρει στη σχετική δήλωσή του, τονίζοντας ότι «η ηγεσία του ΚΚΕ καταργεί στην πράξη την ιδεολογικοπολιτική αυτοτέλεια του κόμματος, ενώ παράλληλα προχωρεί σε μαζικές διαγραφές, καθαιρέσεις και συκοφαντίες σε βάρος χιλιάδων στελεχών και μελών του ΚΚΕ και της ΚΝΕ». Προσθέτει δε, ότι η ευρωβουλευτική αποζημίωση «θα διατίθεται διαρκώς και εξ ολοκλήρου για τις ανάγκες του "Λαϊκού Κινήματος ενάντια στις συνέπειες του 1992 και κατά της ΕΟΚ", μέχρι δε τη συγκρότηση του κινήματος αυτού" θα διατίθεται στο εκλεγμένο Κεντρικό Συμβούλιο της ΚΝΕ, το οποίο η ηγεσία του ΚΚΕ απειλεί ακόμα και με φυλάκιση».

«Η αγανάκτηση θα συνοδεύσει τον Δ. Δεσύλλα ως την τελευταία του πνοή, αν δεν υποβάλει άμεσα την παραίτηση του από το αξίωμα του ευρωβουλευτή» γράφει ο Νίκανδρος Κεπέσης στον Ριζοσπάστη την 1η Δεκεμβρίου, ενώ έχει ήδη προηγηθεί, την προηγούμενη, ο Ν. Καλούδης, μέλος του Π.Γ. του ΚΚΕ: «Οι πράξεις των διαφωνούντων έχουν τη σφραγίδα της πολιτικής ανεντιμότητας και αυτός είναι ο ελαφρότερος χαρακτηρισμός που μπορεί κανείς να δώσει στις υποκριτικές, συνωμοτικές μεθοδεύσεις τους».

Για την επαναστατική ανανέωση του κομμουνιστικού κινήματος

“Όπως και να ‘ναι τούτη η γη, θα ‘μαι στην πρώτη τη γραμμή, όπως και τώρα, τώρα, τώρα, που είναι δίσεκτοι οι καιροί...”

- Από τα τέλη Νοεμβρίου, η οργάνωση της ΚΝΕ (τα εκλεγμένα όργανά της και η πλειοψηφία των μελών και στελεχών της που διαφώνησαν με την ηγεσία του ΚΚΕ) καθώς και οι αποχωρήσαντες και διαγραφέντες από το ΚΚΕ εργάζονται για την συγκρότηση ενός νέου φορέα της αριστερής και ριζοσπαστικής πολιτικής.

Ο Γ. Γράψας συνοψίζει αυτή την πορεία σε μια βαρυσήμαντη συνέντευξή του στο τεύχος Ιανουαρίου του

1990 του «Πριν»:

«Δεν πρόκειται πια απλά για λάθη, αλλά για μια πορεία μετατροπής της Αριστεράς σε καθεστωτική δύναμη. Δυστυχώς, όλα δείχνουν ότι το ελατήριο τεντώθηκε τόσο που δεν γυρνάει πίσω... Ποτέ η κρίση των παραδοσιακών κομμουνιστικών κομμάτων δεν ήταν τόσο κραυγαλέα. Ποτέ οι δυνάμεις της επαναστατικής ανανέωσης δεν ήταν τόσο ώριμες... Η ανάγκη για ένα νέο πολιτικό φορέα της Αριστεράς είναι κάτι παραπάνω από επιτακτική... Χωρίς αμφιβολία, η ΚΝΕ θα αποτελέσει μια από τις κυριότερες συνιστώσες του».

Στο δυναμικό της ρήξης κυριαρχούσε η αγωνία για την επανεξόρμηση των απελευθερωτικών επαναστατικών ιδεών σε μια πολύ δύσκολη εποχή, κάτω από εξαιρετικά αρνητικούς συσχετισμούς σε διεθνές και εγχώριο επίπεδο (κατάρρευση “υπαρκτού σοσιαλισμού”, κυριαρχία της ρεφορμιστικής αριστεράς, συμβιβασμός του ΚΚΕ, κυβερνητισμός και αστική διαχείριση με συμμετοχή της αριστεράς, επέλαση νεοφιλελευθερισμού διεθνώς, καθίζηση των αγώνων, αδυναμία εργατικού κινήματος, κ.λ.π).

Ταυτόχρονα, το ρεύμα αριστερής κριτικής και αμφισβήτησης δεν είχε ακόμα κοινά στρατηγικά χαρακτηριστικά, πράγμα που ήταν ζητούμενο στα επόμενα βήματα. Οι αντιφάσεις, καθυστερήσεις και διαφορετικές προσεγγίσεις στο δυναμικό της ρήξης επέδρασαν και στα πρώτα βήματα της νέας προσπάθειας.

- Στις **17 Δεκέμβρη 1989** πραγματοποιείται πλατιά πανελλαδική συνάντηση για να συζητηθούν οι πρώτες θέσεις του εγχειρήματος και η διοργάνωση πλατιού διαλόγου και διαδικασιών συζήτησης και συγκρότησης του νέου φορέα.

- Στις **18 Ιανουαρίου 1990** κυκλοφορεί η «**πρόταση διαλόγου: Για μια νέα προοπτική της Αριστεράς στην Ελλάδα της δεκαετίας του '90**» για την νέα οργάνωση.

Στις **10 και 11 Φεβρουαρίου 1990** πραγματοποιείται η 1η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη του Νέου Αριστερού Ρεύματος. Η 1η Συνδιάσκεψη γίνεται στο μεγάλο αμφιθέατρο της φοιτητικής εστίας του Ζωγράφου (ΦΕΕΜΠ), με τη συμμετοχή 413 αντιπροσώπων από όλη τη χώρα. Στη Συνδιάσκεψη αυτή διαμορφώνονται οι πρώτες πολιτικές αποφάσεις του ρεύματος, αποφασίζεται το όνομα και εκλέγεται η πρώτη Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) του NAP.

Τον **Σεπτέμβριο του 1990** πραγματοποιείται το **5ο έκτακτο Συνέδριο της ΚΝΕ-(NAP)** για να

καθοριστούν οι πολιτικές αποφάσεις και η παρέμβαση της οργάνωσης στις νέες συνθήκες, μετά τη ρήξη με το ΚΚΕ. Το 5ο Συνέδριο της ΚΝΕ (ΝΑΡ) αποφασίζει τη συνέχιση της δράσης της ΚΝΕ (με την προσθήκη του ΝΑΡ για να αναγνωρίζεται σε σχέση με την ΚΝΕ του Περισσού), καταλήγει σε πολιτική πρόταση για την αριστερή συσπείρωση της νεολαίας, αποφασίζει τη συμμετοχή της οργάνωσης νεολαίας στο εγχείρημα του ΝΑΡ και εκλέγει νέο Κεντρικό Συμβούλιο (Κ.Σ.).

Το ΝΑΡ έχει ιδρυθεί με όλες τις αντιφάσεις του, κατ' αρχήν σαν αριστερή αντιπολίτευση στη συναίνεση και την υποταγή της επίσημης αριστεράς. Ο δρόμος θα είναι μακρύς μα η πορεία έχει αρχίσει...

Πηγή: narnet.gr